

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра світового господарства та міжнародних економічних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 052 «Політологія»
Освітньо-професійна програма: Політологія

ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка» .Одеса: ОНУ. 2024. 21 с.

Розробник: **Ю.О. Ніколасв**, кандидат економічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від «28» _____ серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ
(прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПП Політологія

(підпис)

Ірина МИЛОСЕРДНА
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) ФМВПС

Протокол № 1 від «30» _____ серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

Олег ХОРОШИЛОВ
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол №   від « » _____ 20   р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол №   від « » _____ 20   р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів - 2 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – _____ (вид завдання)	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 052 «Політологія» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Обов'язковий ОК 3	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	3-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	5-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	6 год.
		<i>практичні</i>	
		14 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80 год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

* – за наявності

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування у здобувачів глибоких економічних знань, логіки сучасного економічного мислення і економічної культури; формування у студентів понятійно-концептуального апарату; навчання здобувачів базовим методам аналізу економічних процесів і вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

Завданнями дисципліни є: опанування здобувачами економічної теорії як науки, її предмету, методів та функцій; вивчення понятійно-концептуального апарату економічної теорії; розкриття макроекономічних категорій та їх дії в сучасній економіці; вивчення структури та особливостей економічного регулювання; характеристика сучасного стану та особливостей світової економіки.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральні компетентності (ІК)

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Очікувані програмні результати навчання (РН):

РН03. Вміння критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах її функціонування.

РН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка» здобувач повинен

:

знати: закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, шляхи ефективного господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості сучасного стану національної та світової економіки.

вміти: застосовувати та тлумачити основні постулати економічної науки в процесі роботи за спеціальністю.

володіти: навичками чіткого оперування понятійно-категоріальним апаратом, методикою формулювання та обґрунтування базових положень економічного дискурсу.

Практична складова: розробити презентацію результатів наукової роботи та публічний виступ відповідно до правил підготовки робіт даного виду з обраної теми, яка знаходиться в «фокусі» сучасних економічних досліджень.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Основи мікроекономіки

Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки.

Сутність та функції економічної науки. Потреби суспільства. Структура потреб. Методи економічного дослідження. Основні питання, принципи та проблеми економічної теорії. Економічні ресурси. Ефективність використання економічних ресурсів. Проблема обмеження ресурсів та необмеженості потреб.

Поняття «закон» та «економічний закон». Особливості природних та економічних законів. Класифікація економічних законів. Економічні закони різних рівнів господарювання. Поняття «системи» та «економічної системи». Основні елементи економічних систем. Типи та моделі економічних систем. Традиційна економіка. Ринкова економіка. Командна економіка. Змішана економіка: консервативна, ліберальна, соціал-реформістська. Стадії розвитку економічних систем.

Тема 2. Товарно-грошові відносини.

Поняття натурального та товарного господарства. Їх становлення та розвиток, основні риси та типи. Поняття «автаркії». Три етапи суспільного розподілу праці. Розвиток товарно-обмінних відносин. Товар та його властивості. Поняття «блага». Альтернативні теорії властивостей та вартості.

Походження грошей. Сутність грошей. Загальний еквівалент. Золото. Властивості загального еквіваленту. Функції грошей. Грошовий обіг. Грошова система. Еволюція грошового обігу.

Тема 3. Власність. Ринок. Попит та пропозиція.

Поняття економічної та юридичної категорії «власність». Місце власності в системі суспільних відносин. Відносини власності та їх структура. Основні типи та форми власності. Методи змін форм власності.

Поняття «ринок». Його сутність. Умови формування (виникнення) ринку. Види ринку. Функції ринку. Інфраструктура ринку. Основні елементи інфраструктури ринку. Структура ринку. Переваги та недоліки ринку.

Поняття «попит». Види попиту. Закон попиту. Нецінові фактори ринкового попиту. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту. Цінова еластичність попиту та загальний виторг. Еластичність попиту за доходом.

Поняття «пропозиції». Види пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові фактори ринкової пропозиції. Еластичність пропозиції. Ринкова рівновага. Оподаткування. Державне регулювання цін.

Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва.

Поведінка фірми у короткостроковому і довготерміновому періодах. Поняття «витрат». Класифікація витрат. Залежність витрат від впливу збільшення обсягів виробництва: постійні та змінні. Витрати на виробництво одиниці продукції: середні загальні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати. Визначення максимального випуску продукції: граничні витрати. Методи оцінки витрат: бухгалтерські та альтернативні. Витрати з точки зору постачання коштів: зовнішні (явні) та внутрішні (неявні). Сутність прибутку. Відмінність трактувань сутності прибутку. Поняття прибутку. Валовий дохід, граничний дохід, нормальний прибуток, монопольний і засновницький прибуток. Основні функції прибутку. Фактори, що

впливають на утворення прибутку. Фактори, що впливають на формування прибутку. Рентабельність виробництва, її показники.

Змістовий модуль II. Основи макроекономіки

Тема 5. Монополія та конкуренція. Ціноутворення на різних типах ринків.

Поняття «монополії». Її ціль. Моделі організації ринку. Види монополій. Монополія натуральна та штучна. Монополістичні союзи. Моносонія, квазімонополія, олігополія, олігопсонія, дуополія. Моделі сучасного ринку. Позитивні та негативні сторони монополії. Регулювання монополії. Антимонопольне законодавство. Конкуренція та її види.

Поняття ціни. Визначення ціни за різними економічними школами. Механізм ціноутворення. Функції ціни. Типи цін. Види цін.

Тема 6. Ринок праці.

Робоча сила, праця та її продуктивність. Праця як ресурс ринкової економіки. Теорії праці. Ринок праці: функції та механізм дії. Криві попиту та пропозиції на працю. Сукупний попит та пропозиція на працю. Поняття «зайнятість» та «безробіття». Види безробіття. Напрямки державного регулювання ринку праці. Вплив безробіття на економіку країни.

Заробітна плата та її розмір. Номінальна та реальна заробітна плата. Основні форми та системи заробітної плати. Сучасні системи оплати праці. Регулювання заробітної плати.

Тема 7. Ринок капіталу. Інвестиційний ринок.

Поняття та теорії капіталу. Сутність та форми капіталу. Основний капітал та його аналіз. Структура основного капіталу. Амортизація основного капіталу. Оборотний капітал та його аналіз. Порівняльна характеристика основних та оборотних фондів. Фонди обігу. Ефективне використання виробничих фондів. Оцінка капіталу.

Сутність інвестицій. Ознаки класифікації інвестицій. Джерела фінансування інвестиційної діяльності. Напрямки інвестицій. Аналіз інвестицій. Сутність проектного аналізу. Проектний цикл. Напрямки проектного аналізу. Вартість грошей у часі. Складний відсоток та дисконтування. Показники ефективності у проектному аналізі.

Тема 8. Загальна характеристика макроекономічних показників.

Поняття макроекономіки. Характеристика загальних макроекономічних показників. ВВП та методи його розрахунку. Номінальний і реальний ВВП.

Сутність системи національних рахунків (СНР). Схема СНР. Міжнародна СНР. Види макроекономічних рахунків.

Гранична схильність до заощадження. Гранична схильність до споживання. Мультиплікатор. Рівноважний обсяг виробництва. Макроекономічна рівновага.

Тема 9. Циклічність розвитку економіки.

Визначення циклічності. Економічні цикли. Види відхилень. Структура економічних циклів: сутність та загальні риси. Типи циклів. Опис циклу. Антикризова політика в періоди бумів і депресій. Причини циклічного розвитку.

Поняття економічного зростання. Економічний розвиток та його рівень. Типи економічного зростання. Темпи зростання. Засоби виміру економічного зростання.

Фактори економічного зростання. Нерівномірність економічного зростання. Безробіття та його типи. Вимір та наслідки безробіття. Сутність та види інфляції. Причини та наслідки інфляції.

Тема 10. Фінансова та кредитно-банківська системи.

Сутність фінансів. Фінанси в системі економічних відносин. Фінансові ресурси. Централізовані та децентралізовані фонди. Функції фінансів. Структура державного бюджету. Державний бюджет і бюджетна політика. Бюджетний дефіцит. Державний борг. Види державного боргу. Проблема зовнішнього боргу. Сутність податків і податкової системи. Види і групи податків. Функції податків. Крива Лаффера. Гармонізація податкових систем. Податкова база. Податкові пільги.

Кредит та кредитна система. Позичковий капітал та кредит. Форми кредиту. Сутність кредитної системи. Функції кредитної системи. Рівні (ланки) кредитної системи. Сутність грошової маси. Попит та пропозиція на гроші. Сутність кредиту. Функції і форми кредиту.

Сутність цінних паперів. Види цінних паперів. Величина дивіденду. Дохід за акціями. Фази життєвого циклу цінних паперів. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Змістовий модуль I. Модель професійного фахівця-політолога</i>										
Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки	9	2	1		6	9	1	-		8
Тема 2. Товарно-грошові відносини	9	2	1		6	9	-	1		8
Тема 3. Власність. Ринок. Попит та пропозиція	10	2	2		6	9	1	-		8
Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва	10	2	2		6	8	-	-		8
Разом за змістовим модулем 1	38	8	6		24	35	2	1		32
<i>Змістовий модуль II. Політична наука в системі наукового знання</i>										
Тема 5. Монополія та конкуренція. Ціноутворення на різних типах ринків	9	1	2		6	10	1	1		8
Тема 6. Ринок праці	9	1	2		6	9	1	-		8
Тема 7. Ринок капіталу. Інвестиційний ринок	8	1	1		6	9	1	-		8
Тема 8. Загальна характеристика макроекономічних показників	8	1	1		6	9	-	1		8
Тема 9. Циклічність розвитку економіки	9	2	1		6	9	1	-		8

Тема 10. Фінансова та кредитно-банківська системи	9	2	1		6	9	-	1		8
Разом за змістовим модулем 2	52	8	8		36	55	4	3		48
ІНДЗ*										
Усього годин	90	16	14		60	90	6	4		80

* – за наявності

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки Розв'язання практичних задач.	1	0
2	Тема 2. Товарно-грошові відносини Розв'язання практичних задач.	1	1
3.	Тема 3. Власність. Ринок. Попит та пропозиція Розв'язання практичних задач.	2	0
4.	Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва Розв'язання практичних задач.	2	0
5.	Тема 5. Монополія та конкуренція. Ціноутворення на різних типах ринків Розв'язання практичних задач.	2	1
6.	Тема 6. Ринок праці Розв'язання практичних задач.	2	0
7.	Тема 7. Ринок капіталу. Інвестиційний ринок Розв'язання практичних задач.	1	0
8.	Тема 8. Загальна характеристика макроекономічних показників Розв'язання практичних задач.	1	1
9.	Тема 9. Циклічність розвитку економіки Розв'язання практичних задач.	1	0
10.	Тема 10. Фінансова та кредитно-банківська системи Розв'язання практичних задач.	1	1
	ВСЬОГО	14	4

6. Теми семінарських занять
(не передбачено)

7. Теми лабораторних занять.
(не передбачено)

8. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		(д.в.)	(з.в.)
1	Тема 1. Сутність, предмет та методи економічної науки. [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
2	Тема 2. Товарно-грошові відносини [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
3	Тема 3. Власність. Ринок. Попит і пропозиція. [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
4	Тема 4. Теорія фірми. Витрати виробництва [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
5	Тема 5. Монополія та конкуренція. Ціноутворення на різних типах ринків [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
6	Тема 6. Ринок праці [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
7	Тема 7. Ринок капіталу. Інвестиційний ринок [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
8	Тема 8. Загальна характеристика макроекономічних показників [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
9	Тема 9. Циклічність розвитку економіки [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
10	Тема 10. Фінансова та кредитно-банківська системи [1] підготовка до лекцій, практичних занять; [2] – написання рефератів/презентацій, есе; [3] — підготовка до дискусій	6	8
ВСЬОГО		60	80

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни «Економіка» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекцій, опрацювання текстів основних робіт дослідників, роботу з навчальною та спеціальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання (лекційні заняття; опитування; консультування; доповіді та мультимедійні презентації);

Практичні (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації);

Колективне та індивідуальне опрацювання завдань (колективне обговорення, виконання та презентація ІНДЗ, обговорення проблемних питань та результатів самостійної роботи).

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, конференція, співбесіда, реферативна форма, презентація, розв'язання практичних задач.

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Засоби діагностики якості освіти включають в себе поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль: усний контроль: індивідуальне і фронтальне опитування, захист рефератів/презентацій, доповідь; письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами;

Періодичний контроль: тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовими модулями (можливо тестування, контрольне опитування).

Підсумковий контроль: залік

Критерії оцінювання результатів навчання:

Опитування на занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і джерел.
	1-4	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел.
	5-10	Здобувач бере активну участь у практичному занятті, в обговоренні проблемних питань, користується додатковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем; доповідь та демонстрація	0	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	3	Доповідь та презентація самостійними, але не опрацьована актуальність, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал є формальним, висновки не конкретизовані (відсутні), тема не розкрита.
	4-5	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає

презентації		вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, усно здобувач пояснює матеріал невпевнено, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	6-8	Доповідь та презентація виконані самостійно, опрацьована актуальність теми із зазначенням не вирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач без допомоги викладача пояснює матеріал, самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, містить посилання на джерела, хоча здобувач іноді недостатньо вміло в усній формі може сформулювати деякі положення доповіді.
	9-10	Доповідь та презентація виконані самостійно, актуальність розкрита із зазначенням не вирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза, теоретичний аналіз ґрунтовний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку – самостійні ґрунтовні судження, підкріплені доказами, містить посилання на джерела.
Контрольна робота	0	Відповіді неправильні (у тестових роботах)
	0-10	Контрольна робота (опитування) за кожним змістовним модулем.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність та функції економічної науки.
2. Потреби суспільства. Структура потреб.
3. Методи економічного дослідження.
4. Основні питання, принципи та проблеми економікс.
5. Економічні ресурси. Ефективність використання економічних ресурсів.
6. Проблема обмеження ресурсів та необмеженості потреб.
7. Поняття «закон» та «економічний закон». Особливості природних та економічних законів.
8. Класифікація економічних законів. Економічні закони різних рівнів господарювання.
9. Поняття «системи» та «економічної системи». Основні елементи економічних систем.
10. Типи та моделі економічних систем. Традиційна економіка. Ринкова економіка. Командна система. Змішана економіка: консервативна, ліберальна, соціал-реформістська. Стадії розвитку економічних систем.
11. Поняття натурального та товарного господарства. Їх становлення та розвиток, основні риси та типи. Поняття «автаркії».
12. Три етапи суспільного розподілу праці. Розвиток товарно-обмінних відносин.
13. Товар та його властивості. Поняття «блага». Альтернативні теорії властивостей та вартості.
14. Походження грошей. Сутність грошей. Загальний еквівалент. Золото. Властивості загального еквіваленту.
15. Функції грошей.
16. Грошовий обіг. Грошова система. Еволюція грошового обігу.
17. Поняття економічної та юридичної категорії «власність». Місце власності в системі суспільних відносин. Відносини власності та їх структура. Основні типи та форми власності. Методи змін форм власності.
18. Поняття «ринок». Його сутність. Умови формування (виникнення) ринку. Види ринку. Функції ринку. Інфраструктура ринку. Основні елементи інфраструктури ринку. Структура ринку. Переваги та недоліки ринку.
19. Поняття «попит». Види попиту. Закон попиту. Нецінові фактори ринкового попиту. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту. Цінова еластичність попиту та загальний виторг. Еластичність попиту за доходом.
20. Поняття «пропозиції». Види пропозиції. Закон пропозиції. Нецінові фактори ринкової пропозиції. Еластичність пропозиції.
21. Ринкова рівновага. Оподаткування. Державне регулювання цін.
22. Поведінка фірми у короткостроковому і довготерміновому періодах.
23. Поняття «витрат». Класифікація витрат. Залежність витрат від впливу збільшення обсягів виробництва: постійні та змінні.
24. Витрати на виробництво одиниці продукції: середні загальні витрати, середні постійні витрати, середні змінні витрати.
25. Визначення оптимального випуску продукції: граничні витрати.
30. Методи оцінки витрат: бухгалтерські та альтернативні. Витрати з точки зору постачання коштів: зовнішні (явні) та внутрішні (неявні).

31. Сутність прибутку. Відмінність трактувань сутності прибутку. Поняття прибутку. Валовий дохід, граничний дохід, нормальний прибуток, монопольний і засновницький прибуток.
32. Основні функції прибутку. Фактори, що впливають на утворення прибутку. Фактори, що впливають на формування прибутку.
33. Рентабельність виробництва, її показники.
34. Поняття «монополії». Її ціль. Моделі організації ринку. Види монополій. Монополія натуральна та штучна. Монополістичні союзи.
35. Монопсонія, квазімонополія, олігополія, олігопсонія, дуополія. Моделі сучасного ринку. Позитивні та негативні сторони монополії. Регулювання монополії. Антимонопольне законодавство. Конкуренція та її види.
36. Поняття ціни. Визначення ціни за різними економічними школами. Механізм ціноутворення. Функції ціни. Типи цін. Види цін.
37. Робоча сила, праця та її продуктивність. Праця як ресурс ринкової економіки. Теорії праці. Ринок праці: функції та механізм дії. Криві попиту та пропозиції на працю. Сукупний попит та пропозиція на працю.
38. Поняття «зайнятість» та «безробіття». Види безробіття. Напрямки державного регулювання ринку праці. Вплив безробіття на економіку країни.
39. Заробітна плата та її розмір. Номінальна та реальна заробітна плата. Основні форми та системи заробітної плати. Сучасні системи оплати праці. Регулювання заробітної плати.
40. Поняття та теорії капіталу. Сутність та форми капіталу.
41. Основний капітал та його аналіз. Структура основного капіталу. Амортизація основного капіталу.
42. Оборотний капітал та його аналіз. Порівняльна характеристика основних та оборотних фондів. Фонди обігу. Ефективне використання виробничих фондів. Оцінка капіталу.
43. Сутність інвестицій. Ознаки класифікації інвестицій. Джерела фінансування інвестиційної діяльності. Напрямки інвестицій. Аналіз інвестицій.
44. Сутність проектного аналізу. Проектний цикл. Напрямки проектного аналізу. Вартість грошей у часі. Складний відсоток та дисконтування. Показники ефективності у проектному аналізі.
45. Поняття макроекономіки. Характеристика загальних макроекономічних показників. ВВП та методи його розрахунку. Номінальний і реальний ВВП.
46. Сутність системи національних рахунків (СНР). Схема СНР. Міжнародна СНР. Види макроекономічних рахунків.
47. Гранична схильність до заощадження. Гранична схильність до споживання. Мультиплікатор. Рівноважний обсяг виробництва. Макроекономічна рівновага.
48. Визначення циклічності. Економічні цикли. Види відхилень. Структура економічних циклів: сутність та загальні риси. Типи циклів. Опис циклу.
49. Антикризова політика в періоди бумів і депресій. Причини циклічного розвитку.
50. Поняття економічного зростання. Економічний розвиток та його рівень. Типи економічного зростання. Темпи зростання. Засоби виміру економічного

зростання. Фактори економічного зростання. Нерівномірність економічного зростання.

51. Безробіття та його типи. Вимір та наслідки безробіття.

52. Сутність та види інфляції. Причини та наслідки інфляції.

53. Сутність фінансів. Фінанси системі економічних відносин. Фінансові ресурси. Централізовані та децентралізовані фонди. Функції фінансів.

54. Структура державного бюджету. Державний бюджет і бюджетна політика. Бюджетний дефіцит. Державний борг. Види державного боргу. Проблема зовнішнього боргу.

55. Сутність податків і податкової системи. Види і групи податків. Функції податків. Крива Лаффера. Гармонізація податкових систем. Податкова база. Податкові пільги.

56. Кредит та кредитна система. Позичковий капітал та кредит. Форми кредиту. Сутність кредитної системи. Функції кредитної системи. Рівні (ланки) кредитної системи.

57. Сутність грошової маси. Попит та пропозиція на гроші. Сутність кредиту. Функції і форми кредиту.

58. Сутність цінних паперів. Види цінних паперів. Величина дивіденду. Дохід за акціями. Фази життєвого циклу цінних паперів. Ринок цінних паперів. Фондова біржа.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль									Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2							
T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	залік	100
10	10	10 Модульний контроль №1	10	10	10	10	10	20 Модульний контроль №2		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.

Все необхідне навчально-методичне забезпечення міститься в GOOGLE-класі за адресою: <https://classroom.google.com/c/NTk0NTgxMDk1OTQ3> Код курсу – b55hlmi

До складу вказаного вище навчально-методичного забезпечення курсу відносяться:

-Навчально-методичний посібник: Ніколаєв Ю.О. Економіка: навчально-методичний посібник / Ю. О. Ніколаєв – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. – 339 с.

-Методичний посібник: Ніколаєв Ю.О. Економіка: методичний посібник / Ю. О. Ніколаєв – Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020. – 40 с.

- Робоча програма навчальної дисципліни;

-Силабус;

-Навчально-методичні матеріали для лекцій, конспекти (тексти, схеми) лекцій;

-Мультимедійні презентації;

-Методичні вказівки (рекомендації) щодо самостійного вивчення дисципліни;

-Навчально-методичні матеріали для поточного, періодичного і підсумкового контролю.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Базилевич В. Економічна теорія. Політекономія. Підручник. (14-те вид.). – К.: Знання-Прес, 2024. – 729 с.
2. Гальчинський А. Економічна теорія. Підручник. (6-те вид.) –К.: Вища школа, 2023. - 503 с.
3. Горлач М. Економічна теорія. Підручник. (8-ме вид.) – К.: ЦУЛ, 2023. – 532 с.
4. Корецький М. Економічна теорія. Навчальний посібник. (7-ме вид.). - К.: ЦУЛ, 2024. – 256 с.
5. Предборський В. Економічна теорія. Підручник. (6-те вид.) – К.: ЦУЛ, 2023. – 784 с.
6. Андрусь О. Економічна теорія. Ключові питання. Навчальний посібник. (2-ге вид.). – К.: КНТ, 2023. – 536 с.
7. Андрусь О. Економічна теорія. Практикум. Навчальний посібник. (2-ге вид.) – К.: КНТ, 2024. – 480 с.
8. Мазур О. Основи економіки: Теорія і практикум. (4-те вид.). – К. : Лібра, 2024. – 478 с.
9. Юрій С. Економічна теорія: політична економія. Підручник. (3-тє вид). – К. :Кондор, 2023. – 604 с.

10. Нікола С.О., Ніколаєв Ю.О. Економічна теорія: Навчально-методичний посібник. – Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2019. - 382 с.

Додаткова:

1. Zadoia A. International investment position in the system of the foreign economic activity indicators of the country [Електронний ресурс]//Academic review. – 2020. –Т.2.–С.77-85. – Режим доступу: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/abstracts2020-2/9.pdf>
2. Vartanian P. R. etal. International Investment Position and Exchange Rate in Brazil: An Application of the GrubelandLloyd Index. [Електронний ресурс] // Empirical Economics Review 9(4). – 2019. – Режим доступу: https://www.mackenzie.br/fileadmin/ARQUIVOS/Public/6-pos-graduacao/upm-higienopolis/mestrado-doutorado/economia_mercados/2020/Artigos_Relevantes/International_Investment_Position_and_Exchange_Rate_in_Brazil_An_Application_of_the_Grubel_and_Lloyd_Index__2008-2015_.pdf
3. Allen, Cian Household Wealth & the Net International Investment Position [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=3160217>
4. Bilewicz E. Structure of the International Investment Position of new European Union Member States in 2007-2016 [Електронний ресурс] //Trends in the World Economy. – 2017. – Т. 9. – С.43-57. – Режим доступу: https://wneiz.pl/nauka_wneiz/twe/9-2017/twe-9-43.pdf
5. О Клуменко, S Mala, Н Matviienko International investment position of Ukraine: possibilities for improvement in the context of tax policy changes [Електронний ресурс] // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – №. 36. – С. 144-152. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2018_36_24
6. Yongding Y. The reemergence of the issue of US ‘external sustainability’and what should be China’s responses //China Economic Journal. – 2022. – Т. 15. – №. 3. – С.263-276. – <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17538963.2022.2117167?scroll=top&needAccess=true>
7. Fuertes A. US external imbalances: an empirical approach* Desequilibrios externos de Estados Unidos: una aproximación empírica. - US external imbalances: an empirical approach* Desequilibrios externos de Estados Unidos: una aproximación empírica
8. Van Aaken A., Kurtz J. Beyond rational choice: international trade law and the behavioral political economy of protectionism //Journal of international economic law. – 2019. – Т. 22. – №. 4. – С. 601-628. - <https://academic.oup.com/jiel/article-abstract/22/4/601/5695631>
9. Azmeh S., Foster C., Echavarri J. The international trade regime and the quest for free digital trade //International Studies Review. – 2020. – Т. 22. – №. 3. – С. 671-692. - <https://academic.oup.com/isr/article/22/3/671/5564378>
- 10.Zhang D. et al. Economic policy uncertainty in the US and China and their impact on

- the global markets //Economic Modelling. – 2019. – Т. 79. – С. 47-56. - <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999318303936>
- 11.Chen L., Du Z., Hu Z. Impact of economic policy uncertainty on exchange rate volatility of China //Finance Research Letters. – 2020. – Т. 32. – С. 101266. - <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1544612319306038>
- 12.Liu T., Woo W. T. Understanding the US-China trade war //China Economic Journal. – 2018. – Т. 11. – №. 3. – С. 319-340. - <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17538963.2018.1516256>
- 13.Historical gross domestic product [Електронний ресурс] // World Bank data. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD>
- 14.Historical consumer price index [Електронний ресурс] // World Bank data. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайти бібліотек:

- 1.1.Онлайн-бібліотека України Patreon - www.lib.com.ua/uk/
- 1.2.Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua
- 1.3.Національна (парламентська) бібліотека України імені Ярослава Мудрого – nlu.org.ua
- 1.4.Електронна наукова бібліотека КНЕУ імені М.В. Довнар-Запольського – lib.kneu.edu.ua/ua/e_resours_bibl/elek_bibl_litr/
- 1.5.Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова – lib.onu.edu.ua

2. Відкриті державні реєстри:

- 2.1.Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань – кар.minjust.gov.ua
- 2.2.Єдиний державний портал відкритих даних – youcontrol.com.ua

3. Оприлюднені документи та офіційні сайти органів статистики, інших установ та організацій:

- 3.1.Державна служба статистики України – ukrstat.gov.ua
- 3.2.Головне управління статистики в Одеській області – od.ukrstat.gov.ua
- 3.3.Міністерство економіки України – me.gov.ua
- 3.4.Міністерство закордонних справ України – mfa.gov.ua
- 3.5. Національний банк України – www.bank.gov.ua
- 3.6. Міністерство фінансів України - www.minfin.gov.ua

4. Відкриті бази даних:

- 4.1. Міжнародний валютний фонд – www.imf.org
- 4.2.Комісія ООН з торгівлі та розвитку – www.unctad.org
- 4.3.Світова організація торгівлі – www.wto.org
- 4.4.Світовий банк – www.worldbank.org

- 4.5. Центральне розвідувальне управління США (ЦРУ) –
www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/
- 4.6. Організація економічного співробітництва та розвитку - www.oecd.org
- 4.7. Азійський банк розвитку - www.adb.org/Countries
- 4.8. Євростат - ec.europa.eu/eurostat
- 4.9. Перелік Інтернет-адрес Центральних банків усіх країн світу -
www.bis.org/cbanks.htm